

Länstyrelsen
Värmland

YTTRANDE

Datum
2016-08-15

Sida
1

Dnr 851-4552-2016

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

a.registrator@regeringskansliet.se

Promemoria om ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

(dnr A2016/01307/I)

Sammanfattning

Länstyrelsen i Värmlands län tillstyrker huvudprinciperna i promemorians förslag till ett nytt schablonbaserat ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga. Länstyrelsen har dock ett antal synpunkter på utformningen av de framlagda förslagen.

- Länstyrelsen är positiv till ett ersättningssystem som i huvudsak är baserat på schabloner. Länstyrelsen bedömer dock att de föreslagna ersättningsnivåerna är för låga i relation till kommunernas faktiska kostnader för mottagandet.
- Länstyrelsen tillstyrker förslaget om en enhetlig schablonersättning till anvisningskommunen, men föreslår att kostnaden för god man och transport lyfts ur schablonen.
- Länstyrelsen ställer sig tveksam till promemorians bedömning att fler barn kommer att placeras i stödboende. Likaså är Länstyrelsen tveksam till om föreslagna schabloner kommer att leda till att efterfrågan på stödboende ökar och att de genomsnittliga kostnaderna för mottagandet sänks.
- Länstyrelsen anser att delar av konsekvensanalysen är bristfällig i synnerhet det avsnitt som berör ensamkommande barn och unga.
- Länstyrelsen instämmer inte i promemorians generella bedömning att kommunerna har ekonomiska drivkrafter i mottagandet av ensamkommande barn där ekonomiska intressen sätts före barnets faktiska behov av omsorg och vård ur ett barnperspektiv.
- Länstyrelsen avstyrker förslaget att det nya ersättningssystemet bör träda ikraft den 1 januari 2017.

Kapitel 3 Ett nytt ersättningsystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

3.1 Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn

I och med Migrationsverkets uppdrag att säga upp samtliga överenskommelser mellan Migrationsverket och kommunerna om mottagande av ensamkommande barn (Ju2016/04807/SIM, 2016-06-22) behöver ett nytt ersättningsystem inrättas. Länsstyrelsen delar promemorians bedömning att ett det nuvarande systemet är administrativt betungande och ineffektivt. Länsstyrelsen ställer sig därför positiv till att en översyn av systemet görs och att grundtanken är att ersättningarna i större utsträckning ska utgöras av schabloner. Länsstyrelsen anser att ambitionerna i promemorian stämmer väl överens med kommunernas önskemål avseende ersättningsystemets utformande, dvs. ett förenklat regelverk, förbättrade planeringsförutsättningar för kommunerna samt minska den administrativa bördan.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att en fast ersättning även fortsättningsvis kommer att betalas ut till kommunerna för att upprätthålla beredskap och kapacitet. Länsstyrelsen delar promemorians bedömning att en del av kommunersättningen bör utgå ifrån kommunernas tilldelade andelar. Däremot är Länsstyrelsen tveksam till förslaget om den rörliga ersättningen som skulle ersätta dagens system med ersättning för obelagda platser. Anledningen till Länsstyrelsens tveksamhet är att underlaget gällande den rörliga del som föreslås är för otydligt för att kunna göra en god bedömning. Bland annat framgår inte utifrån vilken av Migrationsverkets fem årliga verksamhets- och utgiftsprognoser ersättningen ska bygga på och om denna ersättning kan revideras under året.

Det nuvarande systemet med överenskommelser styr inte endast antalet platser kommunerna ska tillhandahålla och ersättningarna för kommunernas mottagande utan även till viss del ålder och kön. Länsstyrelsen erfar att många kommuner uttrycker farhågor kring planeringsförutsättningar om man förväntas att ha beredskap och kapacitet att ta emot både pojkar och flickor i alla åldersspann. Länsstyrelsen anser att kommunernas tidigare möjlighet att genom överenskommelserna planera mottagandet utifrån ålder och kön bör säkerställas på något sätt. Länsstyrelsen välkomnar därför förslaget att Migrationsverket ska ta hänsyn till kommunernas önskemål att ta emot exempelvis flickor eller barn i en särskild ålder vid anvisning när överenskommelserna upphört att gälla. Om inte detta är praktiskt genomförbart föreslår Länsstyrelsen att en alternativ lösning tas fram.

3.2 Schablonersättning till ankomstkommuner för tillfälligt mottagande av asylsökande ensamkommande barn

Länsstyrelsen tillstryker förslaget att ankomstkommuner får en schablonersättning baserad på dygn och barn. Däremot anser Länsstyrelsen att det kan bli svårt för kommuner att upprätthålla en beredskap, då förslaget innebär att ersättningen ska utbetalas mot ansökan i efterskott.

3.3 Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommun

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en enhetlig schablonersättning till anvisningskommunen med vissa förbehåll. Länsstyrelsen finner underlaget för bedömning av ersättningsnivå otillräckligt, eftersom det inte framgår hur genomsnittskostnaderna ser ut för god man respektive transportkostnader. Länsstyrelsen erfar utifrån dialoger med de värmländska kommunerna att nivåerna för framförallt god man inte skulle täckas av den schablonersättning som föreslås. Därutöver påverkas kostnaderna för god man av Migrationsverkets långa handläggningstider av asylansökningar. Mot bakgrund av detta föreslår Länsstyrelsen att kostnaden för god man och transport lyfts ur schablonen, då den förra varierar över tid och den senare är avhängig kommunens geografiska läge.

3.4 Schablonersättning per dygn för mottagandet av ensamkommande barn

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att anvisningskommunen får en automatiskt utbetald schablonersättning baserad på dygn.

Länsstyrelsen delar däremot inte promemorians bedömning att stödboende ska kunna bidra till kommunernas flexibilitet och individanpassning av placeringar för barn i åldern 16-17 år. Länsstyrelsen instämmer heller inte i bedömningen att schablonerna skulle leda till att efterfrågan på stödboenden kommer att öka och att de genomsnittliga kostnaderna för mottagandet sänks. (Konsekvensanalys sid 52, 56, 59). Skälen för Länsstyrelsens motsägande grundar sig i huvudsak på att länets kommuner inte tillämpar stödboende i någon nämnvärd omfattning. Den främsta anledningen är att placering i stödboende inte kan belägga plats i kommunernas överenskommelser med Migrationsverket om mottagande av ensamkommande barn. Detta är något som kan komma att ändras i och med överenskommelsernas upphörande. Ytterligare en orsak till att kommunerna inte tillämpar stödboende är för att barnen generellt sett har ett vård- och omsorgsbehov som inte kan tillgodoses i ett stödboende eller för att barnen inte har nått den mognadsgrad som krävs. Att ersättningsnivån varit lägre än för HVB-hem har förvisso också uppgetts som en orsak men inte den primära.

Vidare noterar Länsstyrelsen att de sammantagna förslagen till ersättningar innebär att ett ökat ekonomiskt ansvar för beredskap och kapacitet åläggs samtliga kommuner i landet, vilket inte återspeglas i ersättningsnivåerna. Länsstyrelsen bedömer utifrån kontakter med kommunerna att de föreslagna ersättningsnivåerna är för låga i relation till kommunernas faktiska kostnader för mottagandet. Detta kan komma att urholka kommunernas mottagningsystem på ett sätt som har direkta konsekvenser för ensamkommande barn och unga.

Länsstyrelsen reagerar på promemorians generella bedömning att kommunerna har ekonomiska drivkrafter i mottagandet av ensamkommande barn där ekonomiska intressen sätts före barnets faktiska behov av omsorg och vård ur ett barnperspektiv. Därtill anser Länsstyrelsen att bedömningarna i promemorian inte gör någon åtskillnad mellan aktörer som tagit överpriser och aktörer som eftersträvat och ofta uppnått kvalitet i sina verksamheter till en rimlig prissättning.

3.5 Begränsad möjlighet till ersättning för asylsökande ensamkommande unga i åldern 18-20 år

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kommuner endast bör ha rätt till ersättning för unga (18-20 år) som är placerade enligt SoL eller LVU.

Länsstyrelsen delar däremot inte promemorians bedömning att kommunerna placerar unga som fyllt 18 år utan att det föreligger ett fortsatt vårdbehov (avsnitt 4.6). Länsstyrelsens erfarenhet är att merparten av länets kommuner väljer att skriva ut barn till Migrationsverkets anläggningsboenden för asylsökande vuxna i samband med 18-årsdagen. Detta trots att det ofta råder tudelade åsikter om den unges personliga mognad att vistas i förläggningssmiljön. Fortsatt placering sker endast om det efter individuell prövning föreligger mycket starka skäl. Enligt Länsstyrelsens erfarenhet är det således snarare undantag än regel att barn placeras med stöd av SoL eller LVU efter att de fyllt 18 år.

I konsekvensanalysen för ensamkommande barn och unga (avsnitt 4.6) föreslås att den som fyller 18 år under asyltiden i möjligaste mån bör erbjudas anläggningsboende i den kommun där de vistas. Länsstyrelsen instämmer i förslaget men anser att barnkonsekvensanalysen i promemorian i övrigt är bristfällig. De viktigaste grunderna för ett ändamålsenligt och välfungerande ersättningsystem är ett kvalitativt mottagande utifrån barns och ungas rättigheter och behov. Placering i ett adekvat boende som kan ge barn och unga den omsorg de har rätt till och behov av är grundläggande i mottagningsystemet. Mot bakgrund av detta anser Länsstyrelsen att större hänsyn bör tas till den unges förutsättningar och behov vid beslut om överföring till förläggning. I synnerhet bör anknytning till kommunen beaktas både avseende skolgång och sociala kontakter.

3.6 Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18-20 år med uppehållstillstånd

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att en schabloniserad och automatiskt utbetald ersättning ska göras till anvisningskommunen eller den kommun som ärendet flyttats till. Skälet för tillstyrkandet är att Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att inte alla ensamkommande barn och unga har behov av placeringar med stöd av SoL eller LVU, liksom att val av boendeform ska utgå från individens behov.

3.7 Ersättning för ensamkommande barn och unga som är placerade i annan kommun än anvisningskommunen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att ersättning bör betalas ut till den kommun där barnet eller den unge bor. Alternativt att ersättning bör utgå till den kommun som har socialtjänstansvaret. Skälet för detta är att Länsstyrelsen instämmer i att utgångspunkten i mottagandet bör vara att ansvaret för barnet bör åligga den kommun dit barnet anvisats samt att barnet placeras i anvisningskommunen. Länsstyrelsen vill dock tillägga att undantag måste vara möjliga utifrån principen om barnets bästa.

Beträffande förslaget att begränsa möjligheten att placera barn i en annan kommun än den kommun dit barnet anvisats hänvisar Länsstyrelsen till yttrandet rörande Ds 2016:21 (A2016/01333/I).

Länsstyrelsen erfarenhet är att kommunerna i länet faktiskt placerar barnet i den egna kommunen efter anvisning. Det är endast i fall där barnet har ett vårdbehov som inte kan tillgodoses i den egna kommunen eller där andra särskilda skäl föreligger som barn placeras i andra kommuner. Till följd av förra årets kraftiga ökning av antalet ensamkommande barn som sökte asyl i Sverige gjordes däremot en del placeringar i andra kommuner.

3.8 Ersättning för faktiska kostnader i vissa särskilda situationer

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kommuner ska få ersättning för faktiska kostnader för barn och unga som placeras med stöd av SoL eller LVU, samt förslaget rörande rätten till ersättning avseende kostnader för försörjningsstöd. Skälen för detta är att Länsstyrelsen instämmer i promemorians bedömning.

3.9 Ikraftträdande m.m.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att det nya ersättningssystemet bör träda i kraft den 1 januari 2017. Skälet för detta är att Länsstyrelsen bedömer att det behövs en övergångsperiod mellan ett nytt ersättningssystem och dagens

ersättningssystem. Det nuvarande ersättningssystemet har en stark koppling till kommunernas överenskommelser med Migrationsverket om mottagande av ensamkommande barn. Enligt Migrationsverkets senaste verksamhets- och utgiftsprognos juli 2016 (2016-07-25, sid 27) har flertalet av de överenskomna platserna en uppsägningstid om längre än nio månader. Systemet med överenskommelserna kommer därför delvis att vara gällande en del av år 2017. Länsstyrelsen bedömer att kommunerna – i synnerhet små kommuner med sämre ekonomiska förutsättningar och begränsade resurser – behöver tid att anpassa nuvarande system för mottagandet av ensamkommande barn till nya ekonomiska villkor att upprätthålla beredskap och kapacitet.

Beredning av ärende

Landshövding Kenneth Johansson har fattat beslut i detta ärende. Integrationssamordnare Maria Tapani Ekholm har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen deltog också länsråd Johan Blom, tf. administrativ chef Pia Gustavsson, enhetschef Bengt Falemo och Integrationsutvecklare Tanja Ekegren.